

SMEDJEBACKENS VALSVERKS SKROTUPPLAG

Rune Norrsveden, Söderbärke

Hela valsverksområdet är naturligtvis avspärrat för allmänheten, men genom vänligt tillmötesgående av verksledningen fick jag tillfälle att den 1/8 göra ett besök vid skrotupplaget och dess järnvägsspår område. Vandrigen blev mycket intressant och gav ett rikt utbyte i form av flera ganska ovanliga arter.

Bland de många gräsen förtjänar väl bara två att nämnas. Storven (*Agrostis gigantea*) växte här i en miljö, som inte är dess naturliga men som ändå är den för arten vanligaste. Det här kan verka förvirrande för läsaren, men det är faktiskt så att storvenens naturliga miljö är vid sjöstränder och i myrkanter. Det är emellertid mycket sällan man i våra trakter träffar på den på sådana lokaler. Betydligt vanligare är att man ser den utefter vägar och på åkerrenar. Den här växtplatsen hör naturligtvis till den senare lokaltypen.

Det andra gräset är en verklig raritet, ekorkorn (*Hordeum jubatum*). Så vitt jag vet hade man tidigare hittat det bara en gång i Dalarna och det var i Vika år 1928. Även i Sverige i övrigt är det en mycket sällsynt art.

En växt förekom i så stora mängder och var så iögonenfallande genom sin storlek, att man omöjligt kunde undgå att se den. Det var den vita sötväplingen, som stoltserade med mer än manshöga exemplar och som förekom över större delen av området. Vit sötväpling (*Melilotus alba*) är en i Barken-bygden sällsynt art. I Söderbärke noterades den av prosten Enhörning vid gamla prostgården (Söderbärkegården), men det måste ha varit senast 1922, eftersom han dog detta år. Under åren 1947-48 sågs den av Erik Almquist. Självt såg jag den i Kyrkbyn 1965, men den har inte visat sig där sedan dess. År 1979 iakttog jag den efter vägen till det stora grustaget på Saxe-skogen.

I Smedjebacken såg Cedergren den vid hamnen 1918 och vid stationen iaktogs den både 1934 och 1948 av ovannämnde professor Almquist. I Morgårdshammar uppträdde den 1910 och 1917. De flesta fynden är alltså gjorda för mer än 30 år sedan.

Vit sötväpling har en nära släkting, som är mera sällsynt. Det är (äkta) sötväpling (*Melilotus officinalis*), som har gula blommor och som också fanns inom området om också betydligt mera sparsamt. Den växten har inom Bärke-bygden hittats bara en gång tidigare, och det var i en trädgård i Smedjebacken 1946 (Bengt Larsson).

Några exemplar av gråbinka (*Erigeron acer*) noterades utan större förvåning, men så stod jag plötsligt inför den andra verkligt stora rariteten. Det var gråbinkans långväga släkting kanadabinka (*E. canadense*), som invandrat i Sverige i början av 1800-talet och sedan dess blivit ganska vanlig i sydvästra Skåne och har enstaka växtplatser inom olika delar av landet. Öland, Västergötland och Uppland visar upp de flesta fyndplatserna. I Dalarna har man tidigare funnit kanadabinka inom Domnarvets järnverk (1934) och vid Källviken utanför Falun (1961-63). Möjligtvis kan det här vara det 3:e fyndet i Dalarna, men professor Hultén har en lokal angiven, vilken mycket väl kan vara Avesta järnverk eller Krylbo stationsområde.

En annan sällsynt art, som förekom inom området, var strimsporre (*Linaria repens*). Givetvis fanns där också den vanliga gulsporren (*L. vulgaris*). Och till min stora glädje fann jag också hybriderna mellan dessa två arter (*L. repens* x *vulgaris*).

Ytterligare en mycket sällsynt växt iakttogs: Blåeld (*Echium vulgare*). Den har tidigare hittats bara tre gånger inom Bärke-bygden. Det äldsta fyndet gjordes i Smedjebacken i början av 1800-talet, och på 1890-talet växte den i Starbo. Det senaste kända fyndet gjordes på Ljusåsen 1910, alltså för mer än 70 år sedan.

Stillfrö (*Descurainia sophia*) är en annan här i trakten sällan sedd art, vilken förekom i fem exemplar.

Som väntat fanns den lilla märkvärdigt tåliga småsporren (*Chaenorhinum minus*) bland stenarna mellan järnvägsspåren. Man kan inte låta bli att beundra den lilla oansenliga växten med sina oskuldsfulla blommor för att den hårdar ut i sin minst sagt livsfarliga miljö.

Utöver den rena trivialfloran antecknades bl.a. foderlost, knölklocka, krustistel, malört, pepparrot, kungsljus och stinknäva (*Bromus inermis*, *Campanula rapunculoides*, *Carduus crispus*, *Artemisia absinthium*, *Armoracia rusticana*, *Verbascum thapsus* och *Geranium robertianum*).

Rune Norrsveden, Klockarvägen 3, 770 20 Söderbärke.